

MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE U 2007. GODINI

Realni rast bruto domaćeg proizvoda od 4,8% u 2006. godini predstavlja ubrzanje rasta od 0,5 postotnih bodova u odnosu na 2005. godinu. Pokazatelji u području realnog sektora ukazuju na nastavak pozitivnih kretanja i u prvoj polovici 2007. godine. Tako je realni međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda u prvom tromjesečju 2007. godine zabilježio daljnje ubrzanje na 7,0%. Industrijska proizvodnja je u prvih šest mjeseci ove godine na međugodišnjoj razini porasla 7,4%, trgovina na malo ostvarila je u prvih pet mjeseci realni rast od 7,3%, dok su ukupni dolasci turista porasli 12,6%. Ubrzana gospodarska aktivnost bila je praćena i smanjenjem nezaposlenosti te je u svim mjesecima 2007. godine (zadnji podatak za lipanj) zabilježen manji broj nezaposlenih osoba u usporedbi s razdobljem prije godinu dana.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	I 2007	II 2007	III 2007	IV 2007	V 2007	VI 2007
<i>Bruto domaći proizvod, % godišnje promjene, prvo tromjesečje</i>	-	-	7,0	-	-	-
<i>Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena</i>	9,0	5,7	9,0	9,4	7,7	4,4
<i>Indeks potrošačkih cijena, % godišnja promjena</i>	1,8	1,2	1,8	2,3	2,2	1,9
<i>Trgovina na malo, % godišnja promjena (realno)</i>	7,8	7,2	8,2	7,1	6,2	-
<i>Stopa nezaposlenosti, kraj razdoblja, %</i>	17,0	17,0	16,6	15,9	15,1	-
<i>Broj registriranih nezaposlenih, kraj razdoblja, 000</i>	299	299	292	278	263	250
<i>Broj zaposlenih, kraj razdoblja, 000</i>	1.457	1.455	1.461	1.470	1.485	-
<i>Prosječan tečaj EUR/HRK</i>	7,37	7,36	7,36	7,40	7,33	7,33
<i>Prosječan tečaj USD/HRK</i>	5,66	5,64	5,56	5,48	5,42	5,47
<i>Izvoz roba, % godišnja promjena</i>	-3,2	18,9	-6,2	25,7	9,0	-
<i>Uvoz roba, % godišnja promjena</i>	5,2	12,1	7,2	17,8	16,0	-
<i>Inozemni dug, milijuni EUR, kraj razdoblja</i>	29.621	29.861	29.918	29.751	30.235	-
<i>Međunarodne pričuve HNB, milijuni EUR, kraj razdoblja</i>	9.173	9.565	9.520	9.488	9.452	9.170
<i>Ukupni krediti, % godišnje promjene</i>	22,1	21,3	20,0	19,5	18,6	-

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

1.1. Realni sektor

Bruto domaći proizvod

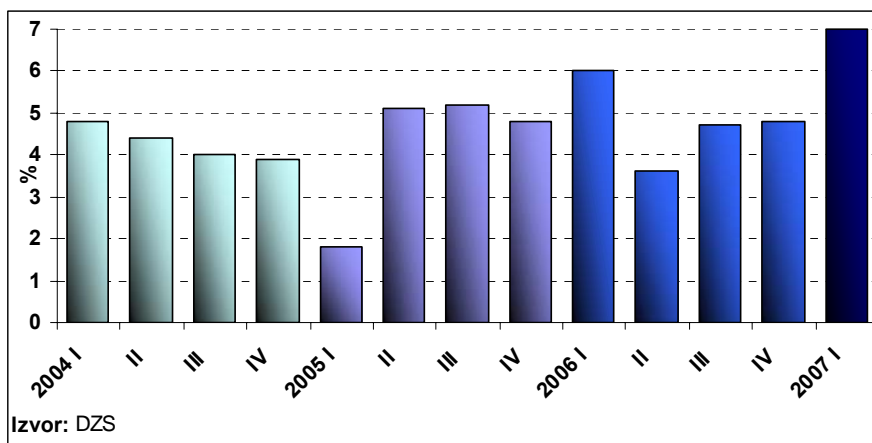
Realni međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda iznosio je u prvom tromjesečju 2007. godine 7,0%, što predstavlja najviši rast još od trećeg tromjesečja 2002. godine. Deflator bruto domaćeg proizvoda porastao je u prvom tromjesečju 3,1% te je tako znatno premašio rast indeksa potrošačkih cijena, čemu je najviše doprinio viši porast deflatora državne potrošnje. Nominalni međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda iznosio je 10,3% te je u prvom tromjesečju dosegnut nominalni iznos bruto domaćeg proizvoda od 62.561 milijun kuna.

Promatrajući pojedine komponente s rashodne strane bruto domaćeg proizvoda, najbrži rast u prvom tromjesečju zabilježen je kod investicija u kapital, koje su realno porasle 11,2%, te osobne potrošnje, čiji je rast iznosio 7,1%. Tijekom prvog tromjesečja na međugodišnjoj razini državna potrošnja je realno porasla 2,8% dok je realni rast izvoza roba i usluga iznosio 3,0%, a uvoza roba i usluga 3,7%. Najveći doprinos rastu, u iznosu od 4,4 postotna boda, zabilježen je kod osobne potrošnje te kod investicija u kapital, čiji je doprinos rastu iznosio 3,3 postotna boda. Doprinos rastu izvoza roba i usluga iznosio je 1,2 postotna boda, dok je

negativan doprinos uvoza roba i usluga iznosio -2,4 postotnih bodova, što je rezultiralo negativnim doprinosom neto izvoza od -1,2 postotna boda. Državna potrošnja doprinijela je rastu s 0,6 postotnih bodova, dok je negativan doprinos rastu od -0,2 postotna boda došao od strane promjene zaliha, koje uključuju statističku diskrepanciju.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je najveći realni rast bruto dodane vrijednosti u prvom tromjesečju 2007. godine zabilježen kod djelatnosti hotela i restorana (9,7%), financijskog posredovanja (9,3%), prijevoza, skladištenja i veza (8,9%) te industrije (8,7%). Rast bruto dodane vrijednosti zabilježen je i kod ostalih djelatnosti, što je rezultiralo međugodišnjim realnim rastom ukupne bruto dodane vrijednosti od 6,9% u prvom tromjesečju 2007. godine.

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda

Industrijska proizvodnja

U prvih šest mjeseci 2007. godine industrijska proizvodnja je na međugodišnjoj razini porasla 7,4% dok je rast samo u drugom tromjesečju iznosio 7,1%. Promatrano prema glavnim industrijskim grupacijama najviši rast industrijske proizvodnje u prvih šest mjeseci zabilježen je kod trajnih proizvoda za široku potrošnju (21,3%), te kod kapitalnih proizvoda (19,0%), što daje naznake daljnjeg rasta industrijske proizvodnje i u budućem razdoblju s obzirom da kapitalni proizvodi nisu namijenjeni za potrošnju već daljnju proizvodnju. Proizvodnja intermedijarnih proizvoda povećana je u prvih šest mjeseci za 8,6%, netrajnih proizvoda za široku potrošnju 5,5%, dok je proizvodnja energije smanjena 0,6%. Promatrano prema djelatnostima, rudarstvo i vađenje je u prvih šest mjeseci zabilježilo rast od 8,6%, opskrba električnom energijom, plinom i vodom pad od 5,6%, dok je prerađivačka industrija, koja ima najveći udio u ukupnoj industrijskoj proizvodnji (79,33%) povećana 9,7%. Najveći doprinos rastu prerađivačke industrije došao je od proizvodnje proizvoda od metala, osim strojeva i opreme koja je povećana (23,1%), proizvodnje hrane i pića (6,4%), proizvodnje strojeva i uređaja (10,3%), proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (11,0%) te proizvodnje radiotelevizijskih i komunikacijskih aparata i opreme (48,0%). Pad u opskrbi električnom energijom, plinom i vodom može se objasniti neuobičajeno toplim vremenom u prvom dijelu godine.

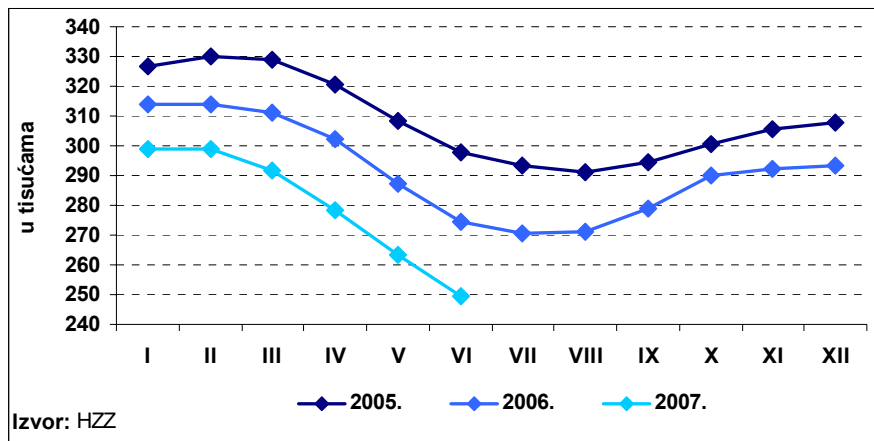
Trgovina na malo

U svibnju 2007. godine nominalni promet od trgovine na malo porastao je na međugodišnjoj razini 8,3%, dok je realno promet od trgovine na malo povećan 6,2%. Takvo ostvarenje bilo je u skladu s kretanjem pokazatelja koji mogu utjecati na trgovinu na malo, poput zaposlenosti i kredita stanovništvu. Tako je broj zaposlenih osoba u svibnju povećan na međugodišnjoj razini za oko četrnaest tisuća, dok su krediti stanovništvu (isključujući stambene kredite) porasli 16,8%. Nominalni međugodišnji rast prometa od trgovine na malo je u prvih pet mjeseci 2007. godine iznosio 8,7%, dok je realni rast iznosio 7,3%. Promatrajući nominalni promet od trgovine na malo po trgovačkim strukama, u prvih pet mjeseci je najznačajniji rast na međugodišnjoj razini zabilježen kod nespecijaliziranih prodavaonica živežnim namirnicama (12,0%) te motornih goriva i maziva (8,2%).

Zaposlenost i nezaposlenost

Broj registriranih nezaposlenih osoba iznosio je u svibnju 2007. godine 263.357, što na međugodišnjoj razini predstavlja smanjenje od 23.926 osoba ili 8,3%. Stopa nezaposlenosti u svibnju iznosila je 15,1%, što u odnosu na isti mjesec prethodne godine čini smanjenje od 1,2 postotna boda i ujedno predstavlja najnižu registriranu svibanjsku stopu nezaposlenosti još od 1996. godine. Broj zaposlenih osoba bio je u svibnju na razini od 1.484.522 osobe, što je povećanje od 0,9% u odnosu na svibanj 2006. godine. Najnoviji podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ukazuju na daljnje smanjenje nezaposlenosti i tijekom lipnja. Broj nezaposlenih osoba krajem lipnja 2007. godine iznosio je 249.548, što je najniža razina još od prosinca 1995. godine. Na godišnjoj razini broj nezaposlenih smanjen je za gotovo 25 tisuća ili 9,1 posto, dok je u usporedbi sa svibnjem nezaposlenost smanjena 5,2 posto.

Grafikon 2: Broj nezaposlenih osoba

Podaci ankete o radnoj snazi koji se objavljuju nešto kasnije te su ove godine objavljeni u svibnju, također ukazuju na smanjenje nezaposlenosti. Prema anketi o radnoj snazi na razini cijele 2006. godine u radno sposobnoj dobi bilo je 3.638.500 osoba, pri čemu je njih 49,1% činilo radnu snagu. U odnosu na rezultate ankete iz 2005. godine, broj stanovnika u radno sposobnoj dobi povećan je za 2.500, dok je u isto vrijeme kategorija radne snage smanjena za 17.000. Ukupan broj zaposlenih je u 2006. godini bio na razini od 1.586.000 osoba, što u odnosu na 2005. godinu čini povećanje od 13.000, dok je broj nezaposlenih osoba smanjen za 30.500 te se spustio na razinu od 198.500, odnosno najnižu razinu još od 1998. godine. Opisana kretanja odredila su i stopu nezaposlenosti koja u 2006. godini iznosila 11,2%, što je

smanjenje od 1,6 postotnih bodova u odnosu na 2005. godinu dok je stopa nezaposlenosti samo u drugom polugodištu iznosila 10,5%. Administrativna stopa nezaposlenosti, čiji je prosjek 2006. godini bio 16,6%, i dalje znatno premašuje anketnu stopu nezaposlenosti.

Cijene

Indeks potrošačkih cijena zabilježio je u lipnju u odnosu na svibanj 2007. godine smanjenje od 0,4%, što je posljedica uobičajenih sezonskih efekata koji se javljaju tijekom lipnja, u najvećem dijelu uslijed smanjenja cijene povrća. Međugodišnji rast indeksa potrošačkih cijena je u lipnju 2007. godine iznosio 1,9%, što predstavlja usporavanje u odnosu na svibanj, kad je indeks potrošačkih cijena porastao 2,2%. Promatrajući prosječni međugodišnji rast u prvih šest mjeseci, indeks potrošačkih cijena je porastao 1,9%, dok je samo u drugom tromjesečju prosječni međugodišnji rast iznosio 2,1%, što predstavlja ubrzanje u odnosu na 1,6% zabilježenih u prvom tromjesečju. Na međugodišnjoj razini u lipnju je potrebno istaknuti rast cijena odjeće od 5,0% te opskrbe vodom i različitih komunalnih usluga od 8,3%, što je rezultat odluke o povećanju cijena pojedinih jedinica lokalne samouprave s početka godine.

1.2. Financijski sektor

Monetarna kretanja

Monetarna politika je u prvoj polovici 2007. godine i dalje bila usmjerena na obuzdavanje rasta inozemne zaduženosti zemlje te održavanje stabilnog tečaja kune. Početkom 2007. godine stupila je na snagu nova mjera monetarne politike koja se odnosi na obvezan upis blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Tom mjerom nastoji se ograničiti rast plasmana na 12% za cijelu 2007. godinu, odnosno usporiti kreditna ekspanzija, što bi trebalo rezultirati usporavanjem rasta inozemnog duga. Za svaki rast plasmana iznad 12%, banke su obvezne upisati blagajničke zapise HNB-a u vrijednosti od 50% iznosa prekoračenja. Kasnije je odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa izmijenjena je na način da se bankama prepušta odluka u kojem će dijelu godine iskoristiti tih 12% rasta plasmana, za razliku od prvotno predviđenih mjesečnih ograničenja. Međutim, budući da su banke povećavale plasmane stanovništvu i poduzećima na račun smanjenja izvanbilančnih stavki (garancija, akreditiva, mjenica i ostalog), u lipnju je uvedeno odvojeno praćenje osnovica za upis obveznih blagajničkih zapisa. Na taj način jednu osnovicu čini porast plasmana stanovništvu i poduzećima, a drugu porast garancija, akreditiva, mjenica te druge izvanbilančne imovine. Devizne intervencije, kojima su se pokušavali ublažiti aprecijacijski pritisci na kunu, korištene su dva puta u dosadašnjem dijelu godine te je njima ukupno otkupljeno 139 milijuna eura.

Ukupno odobreni krediti poslovnih banaka iznosili su krajem svibnja 2007. godine 202,6 milijardi kuna. Međugodišnji rast ukupnih kredita poslovnih banaka usporio je u svibnju 2007. godine na 18,6%, što predstavlja najniži međugodišnji porast još od travnja 2005. godine. Najveći doprinos rastu ukupnih kredita tijekom svibnja došao je ponovno od strane kredita stanovništvu koji su zabilježili međugodišnji rast od 21,6%. Rast kredita stanovništvu koji se odnosi na stambene kredite usporio je s 31,8% u travnju na 29,8% u svibnju, dok je rast kredita stanovništvu isključujući stambene kredite smanjen na 16,9%. Međugodišnji rast kredita poduzećima iznosio je u svibnju 23,7%, što u odnosu na prethodni mjesec ukazuje na lagano usporavanje od 0,2 postotna boda. Krediti poslovnih banaka središnjoj državi smanjeni su u svibnju 19,3% u usporedbi s istim mjesecom prošle godine. S obzirom na ograničenje središnje banke o dopuštenom rastu plasmana od 12% u 2007. godini može se očekivati daljnje usporavanje rasta ukupnih kredita u nadolazećem razdoblju.

1.3. Međunarodni sektor

Devizni tečajevi

Prosječni tečaj kune prema euru povećan je sa 7,31 kune za euro u prvoj polovici 2006. godine na 7,36 kuna za euro u prvoj polovici 2007. godine. Takvo kretanje predstavlja deprecijaciju kune prema euru od 0,6% u promatranom razdoblju. Ukoliko se promatra tečaj na kraju razdoblja, tečaj kune prema euru povećan je sa 7,26 kuna za euro krajem lipnja 2006. na 7,30 kuna za euro krajem lipnja 2007. godine te je tako kuna u promatranom razdoblju deprecirala za također 0,6%. Tečaj američkog dolara prema kuni kretao se u skladu s fluktuacijama dolara prema euru na svjetskim deviznim tržištima. Tako je krajem lipnja 2007. godine iznosio 5,42 kune za dolar, dok je prosječni tečaj u prvoj polovici 2007. godine iznosio 5,54 kuna za dolar te je u odnosu na prvu polovicu 2006. godine kuna prema dolaru aprecirala za 7,0%. Hrvatska narodna banka je u dosadašnjim mjesecima 2007. godine na deviznom tržištu intervenirala dva puta. U obje intervencije kupovao se euro od poslovnih banaka te je ukupno otkupljeno 139 milijuna eura.

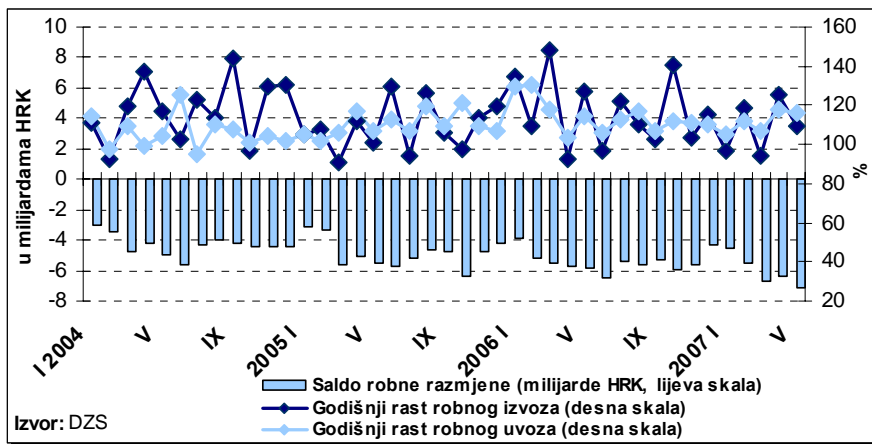
Robna razmjena

U prvih pet mjeseci tekuće godine, robni izvoz je na međugodišnjoj razini porastao 7,9%, a robni uvoz 11,8%. Ukoliko se iz izvoza i uvoza isključi kategorija ostalih prijevoznih sredstava, izvoz je u prvih pet mjeseci zabilježio međugodišnji rast od 10,5%, dok je uvoz u istom razdoblju porastao 11,5%. Pokrivenost robnog uvoza robnim izvozom bila je u prvih pet mjeseci 2007. godine 46,0%, što u odnosu na isto razdoblje 2006. godine predstavlja smanjenje od 1,7 postotnih bodova.

Promatrajući robnu razmjenu prema djelatnostima, najznačajnije kategorije koje su u prvih pet mjeseci zabilježile međugodišnji rast izvoza su proizvodnja električnih strojeva i aparata (40,7%), proizvodnja metala (32,1%) te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (15,8%). S druge strane, najznačajniji pad izvoza zabilježen je kod proizvodnje koksa, naftnih derivata i nuklearnog goriva (-1,9%), što je usko vezano uz smanjenje cijena nafte početkom godine, te kod proizvodnje ostalih prijevoznih sredstava (-10,6%). Rastu uvoza u prvih pet mjeseci najviše su doprinijele kategorije proizvodnja metala (33,1%), proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (15,9%) te proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica (12,6%). Kategorija s najvećim udjelom u ukupnom uvozu, vađenje sirove nafte i zemnog plina, u prvih pet mjeseci je ponovo počela bilježiti rast na međugodišnjoj razini (5,0%), što se djelomično može objasniti ponovnim rastom cijena nafte.

Najveći udio u ukupnom robnom izvozu i dalje ima izvoz u Italiju, koji je u prvih pet mjeseci 2007. godine činio 20,7% ukupnog hrvatskog robnog izvoza. Izvoz u BiH činio je 13,4%, izvoz u Njemačku 10,6%, Sloveniju 8,5%, te izvoz u Austriju 6,5% ukupnog robnog izvoza. U odnosu na prvih pet mjeseci 2006. godine, izvoz u BiH bio je veći 29,6%, izvoz u Sloveniju je porastao 14,7%, izvoz u Austriju 8,3%, izvoz u Njemačku 4,7%, dok je izvoz u Italiju smanjen 10,2%.

Grafikon 3. Robni izvoz, robni uvoz te deficit robne razmjene

Bilanca plaćanja

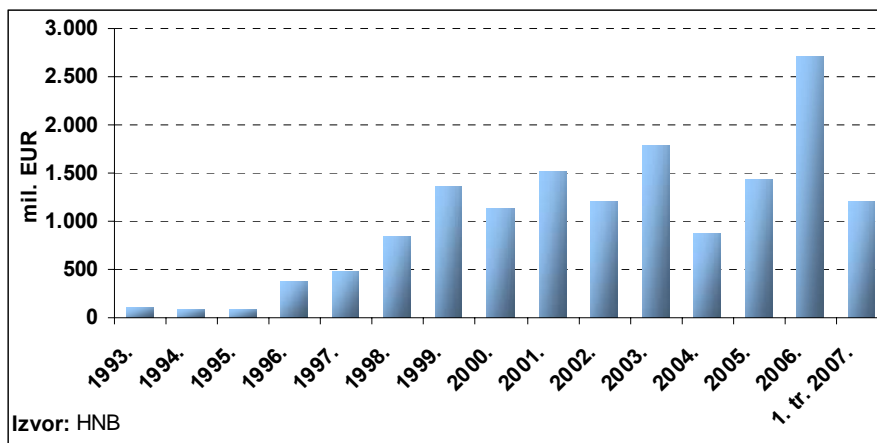
Deficit tekućeg računa bilance plaćanja iznosio je u prvom tromjesečju 2007. godine 2,039 milijardi eura, što u odnosu na prvo tromjesečje 2006. godine predstavlja povećanje od 91 milijun eura ili 4,7%. Najveći doprinos povećanju deficita došao je od povećanja negativnog salda na računu roba koji je u odnosu na prvo tromjesečje 2006. godine povećan za 297 milijun eura ili 16,0%. Na računu usluga zabilježen je suficit od 93 milijuna eura, što predstavlja značajno povećanje priljeva po toj osnovi s obzirom da je u prvom tromjesečju 2006. godine na računu usluga zabilježen deficit od 43 milijuna eura. Pozitivan saldo računa usluga rezultat je viših prihoda od turizma koji su u prvom tromjesečju 2007. godine iznosili 255 milijuna eura i u odnosu na prvo tromjesečje 2006. godine porasli za 68 milijuna eura ili 36,2%. Deficit na računu dohotka smanjen je u promatranom razdoblju za 119 milijuna eura ili 35,6%, što je u najvećoj mjeri rezultat smanjenja odljeva po osnovi dohotka od izravnih ulaganja. Pozitivan saldo tekućih transfera smanjen je u prvom tromjesečju na međugodišnjoj razini za 49 milijuna eura ili 16,9%.

Deficit tekućeg računa u prvom tromjesečju 2007. godine bio je najvećim dijelom financiran izravnim ulaganjima koja su neto iznosila 1,122 milijarde eura te su u odnosu na isto razdoblje 2006. godine porasla 126,7%. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je neto odljev sredstava u iznosu od 238 milijuna eura dok je po osnovi ostalih ulaganja u prvom tromjesečju 2007. godine zabilježen neto priljev sredstava u iznosu od 1,154 milijardi eura. Najveći neto priljev sredstava zabilježen je kod ostalih sektora u iznosu od 607 milijuna eura te banaka u iznosu od 539 milijuna eura dok je kod države zabilježen priljev sredstava od 6 milijuna eura. Opisana kretanja na financijskom i tekućem računu bilance plaćanja dovela su do rasta međunarodnih pričuva od 808 milijuna eura. Neto pogreške i propusti bile su u prvom tromjesečju 2007. godine na razini od 802 milijuna eura.

Inozemna izravna ulaganja

Ukupno stanje inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku krajem ožujka 2007. godine bilo je na razini od 15,2 milijarde eura. U prvom tromjesečju 2007. godine priljev inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku iznosio je 1,207 milijardi eura, što je dosad najveći zabilježeni iznos ulaganja u jednom tromjesečju. To ujedno predstavlja više nego dvostruko veći iznos od iznosa zabilježenog u prvom tromjesečju 2006. godine, kada je ostvareno 517 milijuna eura ulaganja. Od ukupnog iznosa inozemnih izravnih ulaganja u prvom tromjesečju 2007. godine, 928 milijuna eura činila su vlasnička ulaganja, dok su zadržane zarade iznosile 82 milijuna eura.

Grafikon 4: Inozemna izravna ulaganja u RH

Promatrajući strukturu inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku prema djelatnostima, tijekom prvog tromjesečja ove godine najveći iznos uložen je u financijsko posredovanje (676 milijuna eura) te prateće i pomoćne djelatnosti u prijevozu (153 milijuna eura). Glavninu ulaganja u prvom tromjesečju 2007. ostvarila je Austrija (1,1 milijarda eura), a nakon nje slijede Nizozemska (69 milijuna eura) i Francuska (51 milijun eura). Promatrajući razdoblje od 1993. do kraja prvog tromjesečja 2007. godine, po iznosu ukupnih inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku također prednjači Austrija (25,6 posto), a slijede Nizozemska (17,2 posto), Njemačka (14,5 posto) te Francuska (8,3 posto).